საჯარო ინფორმაციის ნამდვილობის პრობლემა ხელოვნური ინტელექტისა და დეზინფორმაციის ეპოქაში: სამართლებრივი გამოწვევები და რეგულაციის პერსპექტივები

ირაკლი თედორაძე

იურიდიული და ბიზნეს საკონსულტაციო კომპანია TED's Solutions
გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის დოქტორანტი
tedoradze.irakli@gmail.com

რეზიუმე

XXI საუკუნეში ხელოვნური ინტელექტის (AI) და სინთეტიკური მედიის (deepfake) ინტენსიურმა განვითარებამ საჯარო ინფორმაციის სანდოობის სისტემური კრიზისი გამოიწვია. ნაშრომი აანალიზებს ამ პრობლემის ტექნოლოგიურ, ეთიკურ და, უპირველეს ყოვლისა, სამართლებრივ განზომილებებს. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა საქართველოს მოქმედ კანონმდებლობაში არსებულ ხარვეზებს Deepfake-ისა და ალგორითმული მანიპულაციის კონტროლის კუთხით. განხილულია ევროკავშირის Digital Services Act (DSA)-ის მოდელი, როგორც პლატფორმების პასუხისმგებლობის რეგულირების პოტენციური ჩარჩო. კვლევის შედეგად წარმოდგენილია ინტეგრირებული რეკომენდაციები, რომელიც მოიცავს სპეციალური კანონმდებლობის მიღებას, მედია-წიგნიერების გაძლიერებას და ტექნოლოგიური იდენტიფიცირების მექანიზმების ეროვნულ კონტექსტზე ადაპტაციას.

საკვანძო სიტყვები: ხელოვნური ინტელექტი, ინფორმაციის სანდოობა, მედია-წიგნიერება

1. შესავალი.

XXI საუკუნის საინფორმაციო ლანდშაფტი რადიკალურად შეიცვალა. ინფორმაციის წარმოებისა და გავრცელების სისწრაფემ, რაც სოციალური მედიისა და AI-ის დამსახურებაა, გლობალური გამოწვევა შეუქმნა საზოგადოებრივ ნდობასა და დემოკრატიულ პროცესებს. **Deepfake** ტექნოლოგიის მეშვეობით შექმნილი მაღალი სიზუსტის სინთეტიკური მედია ინფორმაციის ფალსიფიკაციის უპრეცედენტო საფრთხეს ქმნის. ინფორმაციის სანდოობის უზრუნველყოფა კრიტიკულია საზოგადოებრივი თანხმობის, უსაფრთხოებისა და მოქალაქეთა ინფორმირებულობისთვის. ეს კვლევა მიზნად ისახავს AI-ის ეპოქაში საჯარო ინფორმაციის ნამდვილობის პრობლემის **გაღრმავებულ სამართლებრივ ანალიზს** და ამ გამოწვევების დაძლევის სამართლებრივ, ინსტიტუციურ და საგანმანათლებლო გზების წარმოდგენას, განსაკუთრებული აქცენტით საქართველოს კონტექსტზე.

1. ტექნოლოგიური გამოწვევები და Deepfake-ის იურიდიული ბუნება

Deepfake ტექნოლოგია, რომელიც იყენებს გენერაციული კონკურენტული ქსელები (GANs), საშუალებას იძლევა, შეიქმნას **ფოტო-ვიდეო მასალა, რომელიც თითქმის განურჩეველია რეალურისგან**. იურიდიული თვალსაზრისით, Deepfake-ი ქმნის ორ მთავარ პრობლემას:

1. **ავთენტურობის კრიზისი:** ტრადიციული სასამართლო მტკიცებულებები (აუდიო/-ვიდეო ჩანაწერები) კარგავენ უტყუარობის სტატუსს. სამართლებრივ სისტემას ესაჭიროება ახალი ექსპერტიზის მეთოდები და სტანდარტები სინთეტიკური მედიის იდენტიფიცირებისთვის.
2. **ცილისწამებისა და მანიპულაციის ახალი ფორმა:** Deepfake შესაძლებლობას იძლევა, საჯარო პირები წარმოდგენილნი იქნენ ისეთი ქმედების ჩამდენებად, რაც რეალურად არ განუხორციელებიათ. არსებული სისხლის სამართლის კოდექსები (ცილისწამება,

ცრუ შეტყობინება) ხშირად ვერ უმკლავდება ამ ახალ ფორმას, რადგან ტრადიციული ცნებები არ მოიცავს ციფრული ფაბრიკაციის ასეთ მაღალ დონეს.

3. სამართლებრივი რეგულაციების საერთაშორისო ანალიზი

დეზინფორმაციასთან ბრძოლის საერთაშორისო გამოცდილება სამ ძირითად მოდელს მოიცავს:

2.1. ევროკავშირის მოდელი: პასუხისმგებლობის დაკისრება პლატფორმებისთვის

ევროკავშირის **ციფრული სერვისების აქტი (Digital Services Act, DSA)** წარმოადგენს ყველაზე ამბიციურ საკანონმდებლო ჩარჩოს. DSA-ს არსი მდგომარეობს იმაში, რომ **პლატ-ფორმებს ეკისრებათ სისტემური პასუხისმგებლობა** დეზინფორმაციით გამოწვეული რისკების შეფასებასა და შემცირებაზე.

- **რისკების შეფასების ვალდებულება:** ძალიან დიდი ონლაინ პლატფორმები (VLOPs) ვალდებულნი არიან, შეაფასონ, თუ როგორ შეიძლება მათმა ალგორითმებმა ხელი შეუწყოს დეზინფორმაციის გავრცელებას და შეიმუშაონ რისკების მინიმიზაციის მექანიზმები.
- **გამჭვირვალობა:** DSA ითხოვს რეკომენდაციის სისტემების გამჭვირვალობას და მომხმარებლებისთვის უალგორითმო ქრონოლოგიის (non-algorithmic feeds) არჩევის შესაძლებლობის მიცემას.
- **Deepfake-ის მითითება:** DSA მოითხოვს, რომ AI-ით შექმნილი კონტენტი (მათ შორის Deepfake) **გამჭვირვალედ იყოს მონიშნული**, რათა მომხმარებელმა იცოდეს მისი სინთეტიკური ბუნება. ეს არის Deepfake-ის რეგულირების კრიტიკული იურიდიული პრაქტიკა.

2.2. აშშ-ის მოდელი: თვითრეგულაცია და Section 230-ის დაცვა

აშშ-ში დომინირებს **სიტყვის თავისუფლებისა და პლატფორმის პასუხისმგებლობის ლიბერალური მიდგომა**. Communication Decency Act-ის **Section 230** პლატფორმებს ათავი-სუფლებს მომხმარებლების მიერ გენერირებულ კონტენტზე იურიდიული პასუხისმგებლო-ბისგან. რეგულაცია ამჟამად ძირითადად მიმართულია პლატფორმების წახალისებაზე, თავად განახორციელონ კონტენტის მოდერაცია და ფაქტ-ჩეკინგი. თუმცა, Deepfake-ის საკითხზე შტატების დონეზე (მაგალითად, კალიფორნიაში) უკვე დაწესდა გარკვეული შეზღუდვები.

3. საქართველოს სამართლებრივი ჩარჩო: ხარვეზები და გაუთვალისწინებელი რისკები

საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობა **ვერ უმკლავდება** AI-ით გენერირებული დეზინფორმაციის გამოწვევას. არსებული ნორმები ძირითადად ფოკუსირებულია ტრადი-ციულ მედიაზე და ანალოგიურ დანაშაულებზე.

ცხრილი 1.

სამართლებრივი აქტი	რეგულირების სფერო	ხარვეზი AI-სა და Deepfake-ის კონტექსტში
კონსტიტუცია (სიტყვის თავისუფლება)	იცავს გამოხატვას, უშვებს შეზღუდვას უსაფრთხოებისათვის.	Deepfake-ის მიზანმიმართული შეზღუდვის ცალკე კრიტერიუმი არ არსებობს.
სისხლის სამართლის კოდექსი (ცილისწამება, ცრუ შეტყობინება)	აწესებს პასუხისმგებლობას მართლსაწინააღმდეგო ინფორმაციის გავრცელებაზე.	არ განასხვავებს ადამიანის მიერ შექმნილ სიცრუეს და მანქანური სწავლებით ფაბრიკაციას; Deepfake-ზე უშუალო მუხლი არ არსებობს.

საარჩევნო კოდექსი	არეგულირებს პოლიტიკურ რეკლამას და წინასაარჩევნო კამპანიას.	არ არის გათვალისწინებული AI-გენერირებული პოლიტიკური რეკლამის გამჭვირვალობის მოთხოვნა (ე.ი. არ არის სავალდებულო მითითება, რომ მასალა ხელოვნურია).
პირადი მონაცემების დაცვის კანონი	კონცენტრირებულია მონაცემთა შეგროვება/დამუშავებაზე.	არ არეგულირებს ალგორითმულ ბაიასს (მიკერძოებას) ან იმას, თუ როგორ იყენებენ AI სისტემები მონაცემებს დეზინფორმაციის კამპანიის შესაქმნელად.

დასკვნა: საქართველოს სამართლებრივ სისტემას სასწრაფოდ ესაჭიროება **სამართლებრივი სიცარიელის შევსება** (Lex Gap) AI-სთან დაკავშირებით, რათა დაცული იყოს საჯარო ინტერესი, სიტყვის თავისუფლების არ შელახვის პირობებში.

4. რეკომენდაციები: ინტეგრირებული სამართლებრივი და საგანმანათლებლო პასუხი

AI-ის გამოწვევებზე რეაგირება უნდა ეფუძნებოდეს **ინტეგრირებულ მიდგომას**, რომელიც მოიცავს სამართალს, ტექნოლოგიასა და განათლებას.

4.1. სამართლებრივი და ინსტიტუციური რეგულაციები (DSA-ის მოდელის გათვალისწინებით)

1. **სპეციალური კანონმდებლობა Deepfake-ზე:** მიღებულ იქნეს კანონი/ცვლილება, რომელიც Deepfake-ის გამოყენებას საარჩევნო მიზნებისთვის ან პიროვნების დისკრედიტაციისთვის **სისხლის სამართლის წესით დასჯადი ქმედებად** გამოაცხადებს, გარდა სატირისა და ხელოვნების მიზნით გამოყენებისა (ავტორის მითითებით).
2. **პლატფორმების გამჭვირვალობის ვალდებულება:** კანონმდებლობით დაწესდეს მოთხოვნა, რომ სოციალურმა ქსელებმა (რომლებიც მნიშვნელოვანი გავლენის მატარებლები არიან) გამოაქვეყნონ **გამჭვირვალობის ანგარიშები** დეზინფორმაციის მოდერაციის მეთოდებზე.
3. **საარჩევნო კანონმდებლობის ცვლილება:** სავალდებულო გახდეს **ყველა AI-გენერირებული კონტენტის მონიშვნა** პოლიტიკურ რეკლამაში ("AI-ით შექმნილია"), რათა ამომრჩეველს ჰქონდეს ინფორმირებული არჩევანის გაკეთების საშუალება.

4.2. ტექნოლოგიური და კვლევითი აქტივობები

1. **ადგილობრივი ენის ადაპტაცია:** სახელმწიფო და არასამთავრობო სექტორის კოორდინაციით შემუშავდეს AI-ზე დაფუძნებული **ქართულენოვანი აღმოჩენის (იდენტიფიცირების) მოდელები**, რომლებიც იდენტიფიცირებას მოახდენს ქართულ ენაზე გავრცელებულ დეზინფორმაციასა და Deepfake-ს.
2. **სანდოობის ინდექსი:** მედია-საშუალებების სანდოობის საჯარო ინდექსის შემუშავება, რომელიც დაეხმარება მოქალაქეებს, გაარჩიონ სანდო წყაროები საეჭვოსგან.

4.3. საგანმანათლებლო რეფორმები

1. **მედია-წიგნიერების ინტეგრაცია:** მედია-წიგნიერება და **კრიტიკული აზროვნების უნარები** ინტეგრირებულ იქნეს სასკოლო და საუნივერსიტეტო პროგრამებში, როგორც დეზინფორმაციის წინააღმდეგ ბრძოლის გრძელვადიანი დაცვის მექანიზმი.
2. **ჟურნალისტთა ტრენინგი:** ჟურნალისტებისთვის და იურისტებისთვის მოეწყოს სპეციალური ტრენინგები Deepfake-ის ამოცნობასა და AI-ის სამართლებრივ ასპექტებზე.

3. დასკვნა.

ხელოვნური ინტელექტის ეპოქაში საჯარო ინფორმაციის ნამდვილობის კრიზისი მხოლოდ ტექნოლოგიური ან ეთიკური პრობლემა არ არის; ეს არის უპირველესად **სამართლებრივი რეგულირების გამოწვევა**. საერთაშორისო გამოცდილება, განსაკუთრებით კი DSA-ის მკაცრი მიდგომა, აჩვენებს, რომ სახელმწიფოსა და პლატფორმებს შორის პასუხისმგებლობების მკაფიო გადანაწილება აუცილებელია. საქართველოსთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, რომ შეავსოს კანონმდებლობის არსებული ხარვეზები Deepfake-ზე დაუყოვნებელი რეაგირების გზით, დანერგოს პლატფორმების გამჭვირვალობის ვალდებულებები და ინვესტირება ჩადოს საზოგადოების მედია-წიგნიერების ამაღლებაში. მხოლოდ ინტეგრირებული სამართლებრივი, ტექნოლოგიური და საგანმანათლებლო რეფორმებით არის შესაძლებელი დემოკრატიული პროცესების დაცვა დეზინფორმაციის ტალღისგან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Castells, M. (2009). Communication Power. Oxford University Press.
2. Chesney, R., & Citron, D. (2019). Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security. California Law Review, 107(5), 1753-1823.
3. Council of the European Union. (2022). Regulation on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act - DSA).
4. Graves, L. (2016). Deciding What's True: The Rise of Political Fact-Checking in American Journalism. Columbia University Press.
5. Kshetri, N. (2017). Blockchain's roles in strengthening cybersecurity and protecting privacy. Telecommunications Policy, 41(9-10), 875-889.
6. Shu, K., Sliva, A., Wang, S., Tang, J., & Liu, H. (2017). Fake News Detection on Social Media: A Data Mining Perspective. SIGKDD Explorations, 19(1), 22-36.
7. Sunstein, C. (2017). #Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media. Princeton University Press.
8. Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The Spread of True and False News Online.

The Problem of Authenticity of Public Information in the Era of Artificial Intelligence and Disinformation: Legal Challenges and Regulatory Perspectives

Irakli Tedoradze

Legal and Business Consulting Company TED's Solutions

PhD student, Grigol Robakidze University School of Law

tedoradze.irakli@gmail.com

Abstract

In the 21st century, the intensive development of artificial intelligence (AI) and synthetic media (deepfake) has led to a systemic crisis of the reliability of public information. The paper analyzes the technological, ethical and, above all, legal dimensions of this problem. Special attention is paid to the gaps in the current legislation of Georgia in terms of controlling Deepfake and algorithmic manipulation. The model of the European Union Digital Services Act (DSA) is discussed as a potential framework for regulating the liability of platforms. The research presents integrated recommendations, which include the adoption of special legislation, strengthening media literacy and adapting technological identification mechanisms to the national context.

Keywords: artificial intelligence, information reliability, media literacy